

DARICA, 10-12 ŞUBAT 2017

4. SİYER ÇALIŞTAYI
“SİYER YAYINLARINDA
KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ”

-Çocuk, Popüler ve Edebi Yayınlar-

CAFER ACAR
YARD. DOÇ. DR.
GOP Ü. İLAHİYAT FAK.

BİR ÇALIŞTAYIN ARDINDAN

Siyer Vakfı tarafından dördüncüsü düzenlenen Siyer Çalıştayı, 10-12 şubat 2017 tarihinde Darıca Basın ve İlan Kurumu tesislerinde gerçekleştirildi. Üç gün süren çalıştay, üç tebliğ üzerinden beş oturumda tamamlandı. Açılış ve kapanış oturumu hariç üç ana başlıkta üç oturum ile tebliğler, otuz iki kişilik bir heyet tarafından ayrı ayrı değerlendirildi. Çalıştay bir sonuç bildirgesiyle kapandı.

Açılış oturumunda Prof. Dr. Mustafa Fayda, Prof. Dr. Adnan Demircan ve Muhammed Emin Yıldırım birer konuşma yaparak çalıştayın önemi ve gündemine dair değerlendirmede bulundular.

Tebliğler oturumunda ilk olarak Doç. Dr. Şaban Öz tarafından “Çocuk Siyer Yayınlarında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri” başlıklı tebliğ sunuldu. Takribi 80 sayfalık tebliğde Öz, çocuklara yönelik yayınların geniş bir ilgiye sahip olduğundan hareketle çok yönlü cazibeler taşıdığını dolayısıyla asla göz ardı edilemeyecek bir potansiyeli barındırdığına işaret etti. Bu geniş ilgi ile orantılı olarak da eleştirilecek yönleri olduğunu belirtti. 3-12 yaş arası çocuklara hitap eden yayınların öncelendiği tebliğde Öz, bu yayınların sorunlarına odaklandığını ve özellikle de tolere edilmesi mümkün olmayan yanlışlara yoğunlaştığını ifade etti. Şaban Öz, çocuklara yönelik siyer yazmanın daha başlangıçta zor olduğu, çok fazla soyut kavramı barındıran bu alanda, çocuk siyerlerinden beklenti ve ihtiyaçlar kısmının doğru şekilde konumlandırılması gerektiği tespitini yaptı.

Çocuk siyerlerindeki hatalar merkeze alınarak hazırlanan tebliğde öncelikle hataların ana sebeplerine tafsilatlı şekilde yer verilmiştir. Buna göre; hataların kaynakları şöyle sıralanmıştır.

Mesleki yetersizlik,

Siyasi, Dini, İdeolojik ve Savunmacı Yaklaşımlar,
Ekonomik Kaygılar ve orjinalite kurma arzusu.

Çocuklara yönelik yazılan siyer kitaplarının genelde beklenen niteliğin uzağında bir görünüm arzettiği tespitini yapan Öz, bu niteliğe ulaşılması için uzmanlardan profesyonel destek almanın gerekli olduğunu ifade etti. Muhatabın çocuk olduğu gerçeğini göz ardı etmeden, gerek muhteva gerekse muhtevanın taşıyıcısı olan dil noktasında özenli ve sorumlu yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu dile getirdi. Bütün bu bağlamların doğru bir korelasyon oluşturabilmesi için de çocuklara yönelik siyer kitaplarının usulüne dair çalışmaların yapılması gerektiğini belirtti.

Şaban Öz'ün tebliğine dair değerlendirmeler ise daha çok öneriler ve tebliğin zenginleşmesi üzerine yoğunlaştı. Dış dünyada çocuklara yönelik yayınların ne durumda olduğunun tespit edilerek yeni tecrübelerden yararlanması, çocuk siyeri konusunda tebliğ sahibinin bir model denemesi yapması, sorunun dil ve muhteva uyumunda olduğu, disiplinler arası işbirliğinin kaçınılmazlığı, şiddet içerikli muhtevanın çocuklar için hazırlanacak kitaplarda yer almaması, yapılan değerlendirmeler arasındaydı. Ek olarak yayınevlerinin de özellikle çocuk yayınları konusunda hassasiyet göstermelerinin temin edilmesi için çalışılması tavsiye edildi. Aşırı yüklenme olarak yorumlanabilecek bilgi aktarımlarından uzak durulması, bu çerçevede muhtevaya dikkat edilmesi gerektiği teyid edildi.

Çalıştayın ikinci tebliği Prof. Dr. Eyüp Baş ve Araştırma Görevlisi M. Samet Bilgin tarafından ortaklaşa hazırlanan “Popüler Siyer Yayınlarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı tebliğ idi. Eyüp Baş hocamızın rahatsızlığı nedeniyle tebliğin ikinci yazarı M. Samet Bilgin tarafından yapılan sunumda, popüler kavramı öncelikle tartışılıp tanımı yapıldı. Bu kavramla halka yönelik akademik kaygıların bir nebze göz ardı edildiği çalışmaların kastedildiği belirtildi. Ardından mevcut popüler siyer yayınlarının genel durumuna dair tespitlere yer verildi. 1923 - 2011 yılları arasında kaleme alınan popüler çalışmaların öncelendiği tebliğde, bu dönem üç ara zaman dilimine taksim edilerek her dönemin önde gelen müellif ve eserlerine işaret edildi. Ardından bu yayınların dil ve üslup bakımından durumlarına dair genel değerlendirmelerle meşhur popüler siyer örneklerine dair bir liste sunuldu. Tebliğin en geniş bölümü ise popüler siyer literatürünün problemlerine ayrılmıştı. Bu bağlamda çocuk siyerlerinde karşılaşılan sorun kaynakları ile benzer sebeplerin tespit edilmiş olması önemliydi.

Prof. Dr. Eyüp Baş ve Samet Bilgin'in tebliğinde son olarak bazı tespit ve önerilere özet ve sonuç bağlamında yer verildi. Buna göre popüler siyer

çalışmalarının iki ana sorunu vardır. Bir şekil diğeri ise muhteva... Bu iki sorun popüler siyer alanında kronik hale gelmiştir. Bu sorunu aşabilmek için öncelikle siyer ilminin metodoloji ve terminoloji çerçevesinde oluşum sürecinin tamamlanması, en azından güncellenmesi gerekmektedir. Tebliğde, popüler siyerin kalitesi ile ilmi siyer kalitesinin bağımsız olmadığı, popülerlik adına temel kaynakların dışına taşan malumattan uzak durulması, mutlaka editoryal desteğin alınması, Siyer yayınlarında; akademisyen, yazar ve edebiyatçılardan oluşan bir kurulun işbirliği yapması öneri ve tavsiye olarak zikredildi.

Eyüp Baş ve M. Samet Bilgin tarafından hazırlanan tebliğe yönelik değerlendirmeler de zenginleştirici katkılar sağlamıştır. Bu meyanda popüler siyer kavramının olumsuz bir anlam taşımadığı keyfilik anlamına gelmediği, bu alanda olumlu örneklerin de varlığına dair değerlendirmeler yapılmıştır. Popüler siyer alanının ciddi bir talep içerdiği, dolayısıyla bu alanın boş bırakılmaması, heyet incelemelerinin popüler siyer alanına dâhil edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Üçüncü oturumda ise Prof. Dr. Ali AKSU tarafından hazırlanan “Edebi Siyer Yayınlarında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri” başlıklı tebliğ sunuldu. Aksu, tebliğini Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olmak üzere iki ana başlıkta aktardı. Cumhuriyet öncesi edebi eserleri Divan Edebiyatı bağlamında değerlendirip bu eserlerde Hz. Peygamberle ilgili edebi alanda eser türleri; mevlid, miraciye, hilye gibi dokuz adet eser kategorisini tanımladı. Örneklerle atıfta bulundu. Giriş mahiyetindeki bu bilgilerden sonra Aksu, cumhuriyet dönemine geçti ve kuruluş döneminden günümüze üç güçlü şair; Mehmet Akif, Necip Fazıl ve Sezai Karakoç örneğinden hareketle şairlerin Hz. Peygamber’e dair tasavvurlarına işaret etti. Yeni Türk şiiri olarak değerlendirilen bu kategoride, Hz. Peygamber, rahmet ve kurtuluş kaynağı olması, bilginin ve hakikatin kaynağı olması ve onun toplumsal konumu itibarıyla tespitler yaptı.

Prof. Dr. Ali Aksu tebliğinde Romanlara da değinerek bu türde Hz. Peygamber algısına dair bulgularını paylaştı. Bu türün uçayaklı denilebilecek ve birbiriyle bağlantılı üç açmazına işaret eden Aksu, roman türünün kurgu içerdiği, kurgulama işi yapılırken yazarın muhayyilesinin devreye girdiği ve bu bağlamda üretilen romanın kültür endüstrisinde işlenerek toplum kültürüne eklenmesinden bahsetti. Aksu’ya göre, bu yolla peygamber tasavvurunun gerçek zemininden hayli koparılmış olması riskiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Aksu, kadın sahabîlerin konu edildiği romanlara da işaret ederek tebliğini sonuçlandırmıştır. Bu çerçevede, kadın sahabîlerin modern söylemlerle günümüze taşınmaya çalışılması bu tür romanların ana eksenini oluşturmaktadır. Popüler siyer yayınlarında mucize ve olağan üstülüklerle örülü bir siyer anlatımının hâkim olduğunu belirten Ali Aksu, Cumhuriyet dönemi edebi siyer yazımının ilk örneklerinde belirgin olanın duygusallık olduğunu, gerçekliğin kısmen gözetildiğini kaydetti.

Ali Aksu'nun tebliği üzerinde de katılan ilmi heyet tarafından tek tek değerlendirilmeler yapıldı. Özellikle halk deyişleri ve nefeslerin de ayrıca çalışılmasına olan ihtiyaç vurgulandı. Edebiyat alanından ve özellikle şiirden uzaklaşmanın mümkün olmadığı ayrıca bu alana bigâne kalınamayacağı dile getirildi. Bu eserlerin yani sanatsal ürünlerin akademik usul ile değerlendirilmesinin uygun olmadığı, bu alanda üretilen eserlerin geçmişte önemli hizmetler gördüğü vurgulandı.

Üç gün boyunca yoğun bir tempoda geçen çalıştay sonucunda bir sonuç bildirgesi hazırlandı ve kamuoyu ile paylaşıldı.

Sonuç Bildirgesi:

Siyer Vakfı ev sahipliğinde 10-12 Şubat 2017 tarihlerinde Kocaeli/Darica'da düzenlenen "Çocuk, Popüler ve Edebî Siyer Yayınlarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" konulu IV. Siyer Çalıştayı sonuçlarının kamuoyuna duyurulması ve ilgili kurumlarla paylaşılması uygun görülmüştür.

1. Mevcut çocuk, popüler ve edebî siyer yayınlarında Hz. Peygamber'in topluma doğru anlatılmasında bazı problemler olduğu tespit edilmiştir.

2. İlgili alanlarda çağdaş bilimsel verilere uygun yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

3. Siyer yayınlarının oluşturulmasında farklı disiplinlerden yardım alınmalıdır. Örneğin çocuklara yönelik siyer yayınlarında siyer disiplininin yanı sıra çocuk edebiyatı, pedagoji, psikoloji gibi alanlardan yararlanılmalıdır.

4. Siyer alanında yapılacak yayınların geliştirilebilmesi için muhatap kitlerde oluşturduğu etki akademik usullerle ölçülmelidir.

5. Siyer konusunda doğru bilginin oluşturulması ve bu bilginin yayınlarla toplumun tüm kesimlerine ulaştırılmasında Diyanet İşleri Başkanlığı daha fazla sorumluluk üstlenmeli, diğer kurum ve kuruluşlarla etkin işbirliğine gitmelidir.

6. Siyerle ilgili çocuk, popüler ve edebî yayınlardan nitelikli olanlar ödüllendirilmeli; tanıtılıp teşvik edilmelidir.

7. Türkçe yayınlanan nitelikli çocuk, popüler ve edebî siyer yayınları farklı dillere çevrilmelidir.

8. Siyer yayınlarının geniş kitlelere ulaştırılmasında kitle iletişim araçları daha etkin kullanılmalıdır.

9. Yapılacak çalışmalara esas teşkil edecek, temel kaynaklara dayalı, usulüne uygun, web ortamında da ulaşılabilir bir Siyer Ansiklopedisi hazırlanmalıdır.

Çalışmaya katılan akademisyenler:

Prof. Dr. Âdem Apak (Uludağ Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Adnan Demircan (İstanbul Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Ahmet Önkal (Necmettin Erbakan Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Ali Aksu (Cumhuriyet Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Casim Avcı (Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Eyüp Baş (Kırıkkale Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Fatih Yahya Ayaz (Çukurova Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Hanefi Palabıyık (Atatürk Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Kasım Şulul (Harran Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Levent Öztürk (Sakarya Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Mehmet Ali Kapor (Necmettin Erbakan Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Mehmet Şeker (Uşak Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Mustafa Ağırman (Atatürk Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Mustafa Fayda (Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Nuh Arslantaş (Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Osman Gürbüz (Atatürk Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Ömer Sabuncu (Harran Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Rıza Savaş (Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fakültesi) Prof. Dr. Yusuf Ziya Keskin (Harran Üni. İlahiyat Fakültesi) Doç. Dr. Hüseyin AKGÜN (Amasya Üni. İlahiyat Fakültesi) Doç. Dr. Metin Yılmaz (Ondokuz Mayıs Üni. İlahiyat Fakültesi) Doç. Dr. Mustafa Sarıbyık (DİB Strateji Geliştirme Daire Başkan.) Doç. Dr. Şaban Öz (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni. İlahiyat Fakültesi) Yrd. Doç. Dr. Cafer Acar (Gaziosmanpaşa Üni. İlahiyat Fakültesi) Yrd. Doç. Dr. Mahmut Kelpetin (Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi) Yrd. Doç. Dr. Tahsin Koçyiğit (Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fakültesi) Arş. Gör. Muharrem Samet BİLGİN (Ankara Üni. İlahiyat Fakültesi) Arş. Gör. Korkut Dindi (Ağrı İbrahim Çeçen Üni. İslami İlimler Fakültesi) Arş. Gör. Ömer Aras (İstanbul Üni. İlahiyat Fakültesi) Arş. Gör. Halil Ortakçı (İstanbul Üni. İlahiyat Fakültesi) Mahmut Karakış (Siyer Vakfı Hadis Hocası) Mehmet Apaydın (KURAMER) Muhammed Ali Alioğlu (Siyer Yayınları Editörü) Muhammed Emin Yıldırım (Siyer Vakfı Kurucusu)